

Viite: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kirjallinen kuuleminen 2.6.2020 (E 36/2020 vp)

Valtioneuvoston selvitys: Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma

Yleistä

Suomen kannassa esitetyt EU:n uutta kiertotalouden toimintasuunnitelmaa koskevat yleiset linjaukset ovat kannatettavia. ETL pitää hyvänä sitä, että kiertotaloutta tarkastellaan yhdessä ilmastomuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden kanssa näiden keskeisten teemojen linkittyessä vahvasti toisiinsa. On lisäksi hyvä, että toimintasuunnitelmassa tarkastellaan kiertotaloutta laajemmin kuin jätteiden tai kierrätyksen kautta. Kiertotalouden edistämiseksi on tärkeää tarkastella mm. tuote-, jäte- ja kemikaalilainsäädännön rajapintoja sekä niistä aiheutuvia esteitä kiertotalouden mukaisten toimintamallien kehittämiseksi.

Elintarvikeketjun vastuullisuuden eri ulottuvuuksia, ml. kiertotalous, tarkastellaan myös erillisessä elintarvikeketjun vastuullisuutta käsittelevässä Pellolta pöytään -strategiassa. Elintarvikealaan keskittyvä oma strategia on perusteltu, koska elintarvikkeet eroavat kiertotalouden näkökulmasta monista muista kulutushyödykkeistä. Esimerkiksi tuotesuunnittelun ja -politiikan osalta kiertotalouteen liitetyt ratkaisut, kuten tuotteiden korjattavuuden parantaminen, niiden käyttöiän pidentäminen sekä uusioraaka-aineen hyödyntäminen tuotteiden valmistuksessa, eivät sovellu elintarvikkeiden tuotantoon. On tärkeää, että nämä kaksi ohjelmaa linkittyvät toisiinsa päällekkäisyyksiä välttäen. Toimintasuunnitelmalla on vahva yhteys myös komission biotalousstrategiaan. Kiertotaloutta vauhdittaessa tulee huomioida myös digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet.

Kestävä tuotepolitiikka

Kierrätysmateriaalien käytön osalta pakkaukset ovat elintarviketeollisuudelle keskeinen tuoteryhmä. Pakkausten valmistuksessa käytettäviin kierrätysmateriaaleihin liittyy elintarvikealalla ensisijaisesti tuoteturvallisuuden näkökulma, ts. kontaktimateriaalit ja niitä koskeva lainsäädäntö. ETL korostaa, että kierrätettävyyttä ja kierrätetyn raaka-aineen osuutta pakkauksessa tulee tarkastella alisteisena elintarviketurvallisuudelle ja siihen liittyvälle lainsäädännölle.

ETL pitää erityisen tärkeänä Suomen kannassa esiin nostettua tarvetta saada etäkaupan toimijat, ml. verkkoalustat, saman sääntelyn piiriin kuin EU-alueella toimivat yritykset. Myös esitetty näkemys huolellisesta suunnittelusta tuottajavastuun veloitteiden laajentamisessa on kannatettava. ETL kannattaa lisäksi kirjausta tarpeesta arvioida huolellisesti, tapauskohtaisesti sekä elinkaariperusteisesti julkisten hankintojen pakollisten vähimmäiskriteerien tarpeellisuutta.

ETL pitää tärkeänä biotalouden edistämistä osana kiertotalousohjelmaa. Elintarvikeketjun biopohjaisten materiaalien kiertoa vauhdittamalla voidaan luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia myös elintarvikealalle. Suomen kannassa mainitaan toimialakohtaiset vähähiilisyttä edistävät tiekartat. ETL valmistelee parhaillaan elintarviketeollisuuden tiekarttaa, jolla voidaan vähentää elintarviketuotannon ilmastovaikutuksia sekä edistää kiertotaloutta kehittämällä alan materiaalivirtojen hallintaa ja kiertoa. Kiertotaloutta edistetään elintarvikealalla myös osana vapaaehtoista materiaalitehokkuuden sitoumusta.

Keskeisten tuotteiden arvoketjut

Muovit ja pakkaukset: ETL korostaa, että pakkausten osalta pakollisten kierrätysmuovien osuutta koskevia vaatimuksia arvioitaessa on huomioitava tarvittavien kierrätysmateriaalien todellinen saatavuus sekä siihen vaikuttavat tekijät. Kierrätysmateriaalien laatuvaatimukset vaihtelevat riippuen mm. pakkauksen käyttötarkoituksesta. Tämän vuoksi on tärkeää huomioida myös muu pakkausten käyttöön liittyvä lainsäädäntö sekä siitä aiheutuvat rajoitteet, kuten elintarvikepakkauksia koskeva kontaktimateriaalilainsäädäntö. ETL kannattaa kirjausta siitä, että ylipakkaamisen rajoittamista ja pakkausjätteen vähentämistä koskevissa toimenpiteissä elintarvikepakkauksen osalta lähtökohdaksi tulee ottaa elintarviketurvallisuus sekä elintarvikehävikin välttäminen.

Elintarvikkeet, vesi ja ravinteet: Suomen kannassa esitetty toteamus puhtaan veden häiriöttömän saatavuuden merkityksestä elintarvikealalle on tärkeä. Veden tehokas käyttö sekä uudelleenkäytön edistäminen ovat osa kiertotaloutta myös elintarvikkeetjussa, mutta niihin liittyvien toimien suunnittelussa tulee huomioida mahdolliset riskit mm. hygienianäkökulmasta. Lisäksi veden riittävyys ja saatavuus vaihtelee jäsenmaakohtaisesti, mikä tulee huomioida EU-tason toimenpiteitä suunniteltaessa Suomen olosuhteisiin nähden kohtuuttomien toimien välttämiseksi. Kansallisen kontekstin korostaminen Suomen kannassa on täten kannatettavaa.

Vähemmän jätettä ja enemmän arvoa

Jätteiden erilliskeräyksen EU-tason harmonisointia koskeva linjaus on varsin kannatettava. Erilliskeräyksessä saattaa olla tietyiltä osin olla tarvetta yhdenmukaistamiselle, mutta uudistuksia pohdittaessa tulisi huomioida kansallisten järjestelmien toimivuus sekä alueelliset erityispiirteet. Myös kirjaus siitä, että ennen uusien muutosten esittämistä tulisi arvioida parhaillaan toimeenpantavien jätedirektiivien vaikutukset jätehuollon toimivuuteen (ml. pakkausten keräys ja kierrätys), on kannatettava.

Muita toimintasuunnitelmaan liittyviä huomioita

ETL kannattaa kirjauksia siitä, miten kiertotaloutta tulisi vauhdittaa sekä kansainvälisesti että kansallisesti. Erityisesti kiertotaloutta koskevan osaamisen ja koulutuksen lisääminen on tärkeää. Monet kiertotalouden peruseräkkeistä ovat ohjanneet elintarvikealan toimintaa ja biopohjaisten materiaalien kiertoa jo pitkään. Tiedon jakaminen erityisesti pk-sektorille parhaista käytännöistä sekä uusista mahdollisuuksista vauhdittaisi kiertotaloutta tukevien toimintamallien käyttöönottoa entisestään.

ETL kommentoi mielellään toimintasuunnitelmassa esitettyjä toimenpidekokonaisuuksia tarkemmin siinä vaiheessa, kun nämä yksittäiset toimenpide-ehdotukset tarkentuvat.

Kunnioitavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO ry

Pia Pohja
Toimitusjohtaja